

– сприяє зниженню величини окремих видів трансакційних витрат та отриманню преференцій бізнес-структурами;

– має неформальний характер, а отже, до нього важко застосувати правоохоронні заходи;

– не зможе бути знищений доти, поки панують екстрактивні політичні та економічні інститути;

– може бути обмежений лише за умови комплексної реформи політичної та судової системи, а також систем державного управління, державних закупівель, управління державною власністю та регуляторної системи, які запровадять інститут політичної відповідальності та імплементують принцип верховенства права, здатні звужити поле корупції та знизити підпорядкування закону, перекриють шляхи розкрадання державної власності та бюджетних коштів. Якщо вказані інституційні реформи не вдасться запровадити, владні еліти, незважаючи навіть на зміни в їх персональному складі, будуть повертатися до налагоджених схем видобування ренти, а неформальні куратори залишатимуться в суспільній свідомості благодійниками, а не злочинцями.

Паламарчук К. В. – ад'юнкт кафедри кримінального права Національної академії внутрішніх справ

ПИТАННЯ ПРИЗНАЧЕННЯ ПОКАРАННЯ ЗА ВЧИНЕННЯ РОЗБОЮ ЗА КРИМІНАЛЬНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ

Лише справедливо призначене покарання може забезпечити від вчинення нових злочинів як тією особою, так й іншими. Покарання за вчинений злочин має відповідати загальним засадам його призначення, які повинні бути правильно, чітко та раціонально прописані у законодавстві, та адаптовані до потреб суспільства. Відповідно до основних положень, закріплених в Загальній частині Кримінального кодексу (КК) України, мають бути побудовані санкції кримінально-правових норм Особливої частини. Призначення справедливого покарання здебільшого залежить від конкретизації положень про ті чинники, які впливають на його законодавче визначення. Покарання є

найсуворішим заходом державного впливу на особу, яка вчинила злочин і зобов'язана відповісти за його наслідки. Законодавче визначення покарання наявне в ч. 1 ст. 50 КК України: покарання є заходом примусу, що застосовують від імені держави за вироком суду до особи, яку визнали винною у вчиненні злочину, і полягає в передбаченому законом обмеженні прав і свобод засудженого [1]. Покарання має на меті не лише кару, а й виправлення засуджених та запобігання вчиненню нових злочинів. В юридичній літературі наголошено, що покарання полягає не лише в здійсненні певної відплати від імені держави винній особі за вчинений нею злочин, а й в створенні належних умов ресоціалізації злочинця та превентивної діяльності.

На думку науковців, під час встановлення міри кримінальної відповідальності та покарання у відношенні «діяння – особа», перша ланка є визначальною. У міжнародно-правових актах визначено, що кожна держава за вчинення кримінального злочину передбачає застосування таких санкцій, які відповідають ступеню його небезпеки. Тому критерієм індивідуалізації покарання у ст. 65 КК України є врахування судом ступеня тяжкості злочину.

На сучасному етапі у законодавстві визначено такі межі покарання за розбій у ст. 187 КК України: 1) за ч. 1 – позбавлення волі на строк від трьох до семи років; 2) за ч. 2 – позбавлення волі на строк від семи до десяти років із конфіскацією майна; 3) за ч. 3 – позбавлення волі на строк від семи до дванадцяти років із конфіскацією майна; 4) за ч. 4 – позбавлення волі на строк від восьми до п'ятнадцяти років із конфіскацією майна. Відповідно до ступеня суспільної небезпеки злочину, законодавець (згідно з класифікацією, поданою в ст. 12 КК України) зараховує розбій до тяжких (ч. 1, 2 ст. 187 КК України) та особливо тяжких (ч. 4 ст. 187 КК України) злочинів. Нижче розглянемо зазначені покарання докладніше.

Покарання у вигляді позбавлення волі на певний строк мають досить широкую амплітуду коливань (розбіжностей) між мінімальною та максимальною межею. Так, «розрив» між нижньою та верхньою межею покарання у вигляді позбавлення волі в ч. 1 ст. 187 КК України становить чотири роки, у ч. 2 ст. 187 КК України – три роки, у ч. 3 ст. 187 КК України – п'ять років, ч. 4 ст. 187 КК України – сім років. Причому, таких значних відмінностей за покарання у вигляді позбавлення волі не

має жодна інша норма, яка передбачає кримінальну відповідальність за корисливі посягання на власність. Попри те, що широка амплітуда коливань санкцій статей КК України є характерною для вітчизняного законодавства, ми переконані, що вказана ситуація не відповідає адекватній оцінці суспільної небезпеки, яку несе вчинений злочин, та може призвести до зловживань під час призначення судами покарань.

Описану ситуацію розглядала низка українських правників. Вони пропонували способи її вирішення. Так, П. А. Воробей, М. Й. Коржанський та В. М. Щупаковський акцентують на таких проблемах: по-перше, межі покарання, визначенні у кримінально-правових нормах, є надто широкими; по-друге, надто широкі межі в санкціях статей призводять до того, що покарання визначає не законодавець, а суд; по-третє, не можна вважати раціональним такий широкий спектр для судового розгляду, а тому його необхідно обмежити, встановивши проміжок між верхньою та нижньою межею санкцій у два-три або один-два роки позбавлення волі [1, с. 126–127]. Цей невмотивований та нерациональний розрив між верхньою та нижньою межею покарання призводить до несправедливого призначення покарання за однакового склад злочину різним особам, адже в аналогічних за своєю фабулою справах можна прийняти діаметрально протилежні рішення. З огляду на таку законодавчу ситуацію, варто законодавчо скорегувати в бік зменшення розрив між верхньою та нижньою межею покарання у вигляді позбавлення волі у ч. 1, 3, 4 ст. 187 КК України.

Таким чином, наведені позиції не дискредитують сучасні світові тенденції щодо гуманізації покарання, втілені й в українському кримінальному законодавстві. Вони слугують виключно пошуку компромісу у вкрай складній ситуації визначення та призначення покарання, яке має бути співмірним вчиненому злочину, особливо коли йдеться про розбій.

Список використаних джерел

1. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. – 4-те вид., переробл. та доповн. – Київ : Юридична думка, 2007. – 1184 с.
2. Воробей П. А. Завдання і дія кримінального закону / П. А. Воробей, М. Й. Коржанський, В. М. Щупаковський. – Київ, 1997. – 156 с.